

Mollen langs de meetlat

Grietinus Snaak

In allerhande boeken worden maten van zoogdieren gegeven. Toen ik een aantal mollen in handen kreeg, vroeg ik mij af in hoeverre zulke meetgegevens juist zijn. Immers, de achtergrond van dergelijke gegevens is niet altijd helemaal duidelijk. Ik besloot zelf wat metingen uit te voeren. Tegelijkertijd heb ik ook gekeken naar zichtbare geslachtskenmerken van de dieren om na te gaan of het geslacht in de hand is vast te stellen.

Onderzoek in Bergentheim

De onderzochte mollen, *Talpa europaea*, zijn speciaal voor dit doel gevangen in de omgeving van Bergentheim in een gebied van ongeveer 5000m². De eerste mol ving ik op 28 oktober 1997 en op 27 april 2003 de honderdste, en voorlopig de laatste. Van alle mollen werden gemeten: de lengte in millimeters (de kop-romplengte en de staartlengte), het gewicht in grammen en de lengte van de achtervoet. Het geslacht is bij een aantal dieren bepaald door middel van inwendig onderzoek naar de aanwezigheid van testikels of eierstokken.

Grote Bergentheimse mollen

Mijn gegevens heb ik vergeleken met de maten die Lange *et al.* (1994) vermelden in *Zoogdieren van West-Europa* (tabel 1). Uit de tabel blijkt dat de verschillende maten over het algemeen goed overeenkomen, met uitzondering van de minimummaten. Zowel de kop-romplengte, de staartlengte, de neus-staartlengte als het gewicht zijn in Bergentheim hoger dan de minimummaten uit Lange *et al.* (1994). Opmerkelijk is dat de mollen waarvan het gewicht groter dan 120 gram was en waarvan het geslacht is onderzocht, altijd mannetjes waren.

Mannetje of vrouwtje mol? Foto: Dick Klees

	Lengte kop-romp (mm)	Lengte staart (mm)	Lengte neus-staart- (mm)	Gewicht (gr)	Lengte achtervoet (mm)
Bergentheim	122 - 160	25 - 48	156 - 203	79 - 159	16 - 24
Zoogdieren van West-Europa	110 - 160	22 - 45	132 - 205	65 - 140	16 - 23

Tabel 1: Minimum- en maximummaten van de mollen in Bergentheim en volgens Zoogdieren van West-Europa.

Grote mollen in Bergentheim

Voor de gewichten van mollen geven Lange *et al.* (1994) een maximum op van 140 gram, met de toevoeging dat mollen in Groot-Brittannië nog eens 15 gram zwaarder kunnen worden. Het maximale gewicht in Bergentheim is 159 gram, wat 4 gram hoger is dan de maxima uit Groot-Brittannië.

Uit de literatuur (zie Niethammer & Krapp, 1990) is bekend dat het gewicht en de lengte van mollen waarschijnlijk samenhangen met de voedselrijkdom van de bodem. In voedselrijke gebieden is meer te eten, waardoor mollen groter kunnen worden. De omgeving van Bergentheim is een veenkoloniaal akkerbouwgebied met verspreide bosjes. De weilanden en akkers worden 'optimaal' bemest, waardoor er zeker sprake is van een grote voedselrijkdom. Dat zou de grotere mollen in Bergentheim kunnen verklaren.

Uiterlijk verschil bij geslachten?

Tijdens het onderzoek is ook gekeken of het geslacht op basis van uiterlijke kenmerken vastgesteld kan worden. De literatuur is daarover somber: alleen inwendig onderzoek wordt betrouwbaar genoemd. In de praktijk is het geslacht op basis van het uiterlijk slechts vast te stellen als secundaire geslachtskenmerken te zien zijn, zoals de tepels bij vrouwtjes in de zoogtijd. Dan zijn de tepels opgezwollen en is de huid er omheen een beetje kaal, waardoor de tepels goed zichtbaar zijn.

Van 22 mollen waarvan het geslacht door middel van sectie is bepaald, is de lengte van het 'schaamhaar' gemeten (met schaamhaar wordt het toefje haren rond de geslachtsorganen bedoeld). Soms steekt dit plukje haar

boven het huidhaar uit (lang), soms niet (kort). Bij mannetjes (n=17) waren deze haartjes 9 keer lang en 6 keer kort. Bij 2 mannetjes was het onduidelijk. Bij de vrouwtjes (n=5) was dat 1 keer lang en 4 keer kort. Omgerekend zou dat inhouden dat een man 3 keer zo vaak (60 %) lange schaamharen zou hebben dan een vrouw (20 %). Een mager resultaat, dat niet eens een indicatie kan geven voor het geslacht.

Conclusie

In *Zoogdieren van West-Europa* wordt een te laag maximumgewicht voor mollen vermeld. De literatuur deed al vermoeden, dat bij mollen lengte en gewicht per regio fors kunnen verschillen. Het onderzoek in Bergentheim bevestigt dat nog eens. Mogelijk dat er een direct verband bestaat tussen de voedselrijkdom van de bodem, het dierlijk leven en de grootte van de mollen (Niethammer & Krapp geven hier ook duidelijke aanknopingspunten voor). Het geslacht op basis van uiterlijke kenmerken lijkt bij mollen vooralsnog niet vast te stellen.

Verder lezen?

- Niethammer, J. & F. Krapp, 1990. Handbuch der Säugetiere Europa Band 3/1.
- Gorman, M.L. & R.D. Stone, 1990. The natural history of moles.
- Lange, R., P. Twisk, A. van Winden & A. van Diepenbeek, 1994. Zoogdieren van West-Europa. - KNNV-uitgeverij, Utrecht.

Grietinus Snaak
Van Roijensweg 46
7691 BN Bergentheim